

บทที่ 3

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

3.1 ความหมายของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า หมายถึง สถานที่ที่เป็นศูนย์รวม หรือศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าที่มีผู้ซื้อ ผู้ขายมาประมูลหรือต่อรองราคา โดยเปิดเผยและทำสัญญาซื้อขายเพื่อส่งมอบในอนาคตตามชนิด ปริมาณ คุณภาพ สถานที่ และเวลาส่งมอบสินค้า ภายใต้กฎระเบียบที่แน่นอน โดยผ่านตัวแทนที่เป็นสมาชิกของตลาดในวัน และเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น โดยตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะมีรายได้จากค่าธรรมเนียมและค่าบริการการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ในการให้บริการสมาชิก ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะดำเนินการภายใต้กฎระเบียบต่างๆที่เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า การชำระราคา การวางเงินประกัน การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนขึ้นลงสูงสุดที่ทำการซื้อขายในแต่ละวัน การกำหนดปริมาณซื้อสุทธิของสมาชิก หรือลูกค้าต่างๆเหล่านี้ เป็นต้น ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะมีระบบการควบคุม และป้องกันการปั่นตลาด โดยจะมีมาตรการควบคุมดูแล ตรวจสอบและติดตามการกระทำที่อาจก่อให้เกิดการบิดเบือนตลาด และคุ้มครองลูกค้าผู้สุจริต นอกจากนี้ก็กฎหมายยังให้อำนาจในการสั่งระงับหรือหยุดการซื้อขาย มีขั้นตอนการลงโทษทางอาญา รวมทั้งหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ คอยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง หรือสมาชิกกับลูกค้า

3.2 ตลาดล่วงหน้าข้าวของโลก

ตลาดล่วงหน้าข้าวที่สำคัญของโลก คือ The Chicago Board Of Trade (CBOT) ตั้งขึ้นเมื่อปี 1848 เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนอนุพันธ์ที่เก่าแก่ที่สุดของโลก โดยสินค้าเริ่มแรกที่มีการซื้อขายเป็นสินค้าเกษตร ได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวโพด และข้าวโอ๊ต จากนั้นปี 1975 ได้เริ่มมีการซื้อขายสัญญาทางการเงินขึ้น รวมทั้งได้มีการซื้อขายสัญญาล่วงหน้า (futures contracts) และตราสารสิทธิ (options) ของอุตสาหกรรมดาว์โจนส์ (The Dow Jones Industry)

บทบาทหน้าที่ของ CBOT คือ จัดหาตลาดสัญญา (contracts markets) สำหรับสมาชิกรวบรวมข้อมูลข่าวสารใหม่ๆตลอดวันที่ทำการซื้อขายเผยแพร่แก่ผู้ซื้อและผู้ขาย รวมทั้งการจัดการด้านความเสี่ยง (hedging) สำหรับผู้เข้ามาใช้บริการซึ่งรวมถึงเกษตรกร บริษัท ผู้ดำเนินธุรกิจส่วนตัว ฯลฯ ในรูปแบบของการป้องกันความเสี่ยงจากการซื้อขายสินค้าในตลาดปัจจุบัน (cash market)

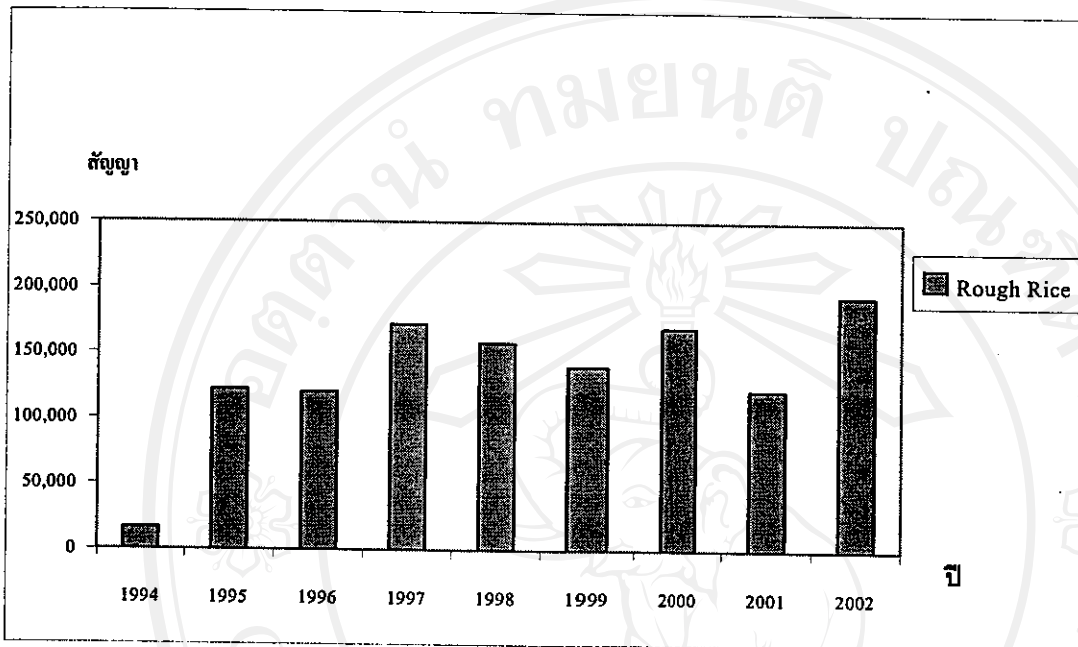
ในปัจจุบัน CBOT มีสมาชิกมากกว่า 3,600 ราย มีการซื้อขายสัญญาล่วงหน้า และตราสารสิทธิของสินค้าทั้งหมด 47 รายการ ซึ่งในปี 2002 มีปริมาณการซื้อขายมากกว่า 260 ล้านตัวสัญญา (www.cbot.com, 2546) โดยสินค้าเกษตรที่ทำการซื้อขายในปัจจุบันมีทั้งหมด 7 รายการ ได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวโพด ข้าวโอ๊ต ถั่วเหลือง ถั่วเหลืองป่น น้ำมันถั่วเหลือง ข้าวเปลือก และ corn Yield โดยสินค้าเกษตรที่มีการซื้อขายสัญญาล่วงหน้ามากที่สุดคือ ข้าวโพด มีปริมาณการซื้อขายในปี 2002 ทั้งหมด 18,312,447 ตัวสัญญา และข้าวเปลือกเป็นสินค้าเกษตรที่มีการซื้อขายน้อยที่สุด ซึ่งมีปริมาณการซื้อขายทั้งหมดเพียง 193,723 ตัวสัญญาเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 0.35 ของปริมาณการซื้อขายทั้งหมด (ตาราง 3.1)

ตาราง 3.1 แสดงปริมาณการซื้อขายสินค้าเกษตรของ The Chicago Board Of Trade

หน่วย : สัญญาคต่อปี

Commodities	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Wheat	3,146,844	3,498,814	3,019,629	3,620,631	4,955,067	5,385,967
Corn	10,852,909	10,356,632	11,462,618	11,529,884	15,105,147	19,620,188
Oats	354,953	459,578	455,335	492,504	475,538	501,858
Soybeans	9,013,739	9,000,169	11,649,333	10,749,109	10,611,534	14,236,295
Soybean meal	4,498,287	4,145,397	4,718,095	4,593,814	5,601,242	5,955,977
Soybean oil	4,018,544	4,282,678	4,612,229	5,063,188	4,611,336	4,980,277
Rough rice	--	--	--	16,693	121,914	119,900
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Wheat	5,058,645	5,681,569	6,570,025	6,407,531	6,801,541	6,872,891
Corn	16,984,951	15,795,493	15,724,845	17,185,442	16,728,748	18,132,447
Oats	397,332	442,874	371,406	402,190	440,854	415,140
Soybeans	14,539,766	12,431,156	12,481,947	12,627,950	12,150,369	14,475,100
Soybean meal	6,424,945	6,553,846	6,326,897	6,317,988	6,743,772	7,174,507
Soybean oil	5,284,994	6,498,263	5,663,895	5,369,903	6,034,325	6,816,483
Rough rice	171,973	157,764	139,592	169,133	121,661	193,723

ที่มา : www.cbot.com ,2003

ที่มา : คัดแปลงจาก www.cbota.com ,2003

ภาพ 3.1 ปริมาณการซื้อขายสัญญาข้าวล่วงหน้าของ CBOT ปี 1994 – 2002

3.3 ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทย

3.3.1 ความเป็นมาในการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทย

กระทรวงพาณิชย์ได้หยิบยกการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้ามาพิจารณาเมื่อปี 2535 ด้วยเล็งเห็นประโยชน์ของการมีตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทย เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพตลาดสินค้าเกษตรของไทย และเป็นเครื่องมือในการลดความเสี่ยงต่อความผันผวนของราคา เป็นค้นพบราคาในอนาคต (Price Discovery) ซึ่งจะช่วยให้การวางแผนการผลิตและการตลาดเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายใน ได้มีการพยายามพัฒนาการตลาดสินค้าเกษตรอย่างต่อเนื่อง และได้เสนอแนวทางจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าขึ้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพตลาดสินค้าเกษตรทั้งระบบ รวมทั้งเห็นว่าการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องการกฎหมายเฉพาะ ที่จะสร้างความเป็นธรรมและความเชื่อมั่นในการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า จึงได้เสนอร่างกฎหมายซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาให้ตราเป็นพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2542 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 เมษายน 2543 เป็นต้นไป

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยเปิดซื้อขายอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2547 โดยเปิดทำการซื้อขายแบบวันขึ้นสาม เป็นสินค้าเกษตรชนิดแรก กำหนดเวลาซื้อขาย 10.30 น. ถึง 12.00 น. ทุกวันยกเว้นวันหยุดทำการธนาคาร สินค้ารายการที่สองที่เข้าทำการซื้อขายล่วงหน้าในตลาดล่วงหน้าแห่งประเทศไทย คือ ข้าวขาว 5 % เริ่มซื้อขายวันพฤหัสบดีที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2547 (www.dit.go.th/markets , 2547)

3.3.2 ความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องมีสินค้าเกษตรล่วงหน้า

สำหรับประเทศไทยความจำเป็นที่ต้องมีตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าขึ้น เนื่องจากกลการส่งมอบสินค้าทันที (spot trading) และการซื้อขายแบบส่งมอบสินค้าวันข้างหน้า (forward trading) โดยการซื้อขายสินค้าเกษตรทั้งสองลักษณะดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้อง และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ กล่าวคือไม่ได้รับราคาที่สอดคล้องกับคุณภาพของสินค้าที่ผลิต อันมีสาเหตุมาจาก

1. วิธีการตลาดของสินค้าต้องผ่านคนกลางหลายขั้นตอน ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายทางการตลาดสูงซึ่งมีผลต่อราคาที่ได้รับ

2. การจัดชั้นมาตรฐานของสินค้ายังไม่ดีพอ และเกษตรกรยังไม่ให้ความสนใจกับการจัดชั้นคุณภาพของสินค้า
3. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์สินค้าเกษตรยังไม่ชัดเจนและกระจายไม่ทั่วถึง ซึ่งไม่สามารถนำข้อมูลไปวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีผลทำให้ราคาสินค้าที่ได้รับไม่แน่นอน

นอกจากนี้ยังมีปัญหาทางการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ คือสภาพดินฟ้าอากาศที่มีความไม่แน่นอน มีผลทำให้ปริมาณการผลิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่มีเสถียรภาพ และราคามีความผันผวนในระดับสูง อันจะทำให้รายได้ของเกษตรกรผู้ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไม่มีเสถียรภาพมีผลต่อเนื่อง ทำให้รายได้ของประเทศไม่มีเสถียรภาพตามไปด้วย

ในระหว่างที่ผ่านมารัฐบาลต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาค่าเสถียรภาพทางด้านรายได้ของเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรที่จะปกป้องความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร เพื่อเสถียรภาพของรายได้ และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น กระทรวงพาณิชย์เห็นว่าการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า จะเป็นทางเลือกใหม่ของระบบตลาดสินค้าเกษตรไทย เพราะตลาดนี้จะสามารถลดความเสี่ยงทางด้านราคาสินค้าเกษตรที่มีความผันผวนในระดับสูงสามารถทราบราคาที่เกิดขึ้น ในอนาคตลดอำนาจการผูกขาดรวมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์สินค้าเกษตรอีกด้วย

3.3.3 ประโยชน์ของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

1. ลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร

โดยผู้ที่เข้ามาประกันความเสี่ยง ได้แก่ เกษตรกร ผู้แปรรูป และผู้ส่งออก สามารถตกลงซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า เพื่อตรึงราคาสินค้าที่ซื้อขายกันไว้ก่อนที่จะถึงเวลาส่งมอบรับมอบกันในอนาคต ในกรณีเช่นนี้ทำให้ผู้ซื้อผู้ขายไม่กังวลใจว่าราคาในอนาคตจะขึ้นหรือลง เพราะเมื่อถึงระยะเวลาที่ตกลงกันไว้ ตลาดจะเป็นหลักประกันให้ผู้ซื้อได้รับสินค้าตามปริมาณและคุณภาพที่ตกลงกันไว้ ส่วนผู้ขายก็จะได้ราคาที่ตกลงไว้เช่นกัน

2. รับรู้ราคาที่เกิดขึ้นในอนาคต

ราคาที่เกิดขึ้นในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะเป็นราคาที่ตกลงราคากันระหว่างผู้เสนอซื้อและผู้เสนอขายในวันทำสัญญาซื้อขายสินค้า เพื่อจะทำการส่งมอบ – รับมอบในอนาคตซึ่งราคานี้ได้มาจากปริมาณความต้องการซื้อ และปริมาณเสนอขายของสินค้าที่ผู้ซื้อผู้ขายคาดว่าจะเกิดในอนาคต การได้ทราบราคาที่เกิดขึ้นในอนาคตจะมีผลทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจเกษตรมีความมั่นใจในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตร

3. เป็นแหล่งข่าวสารข้อมูล

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต การตลาด และราคาสินค้าเกษตร และทำการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์สินค้าเกษตร ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศตลอดเวลา ซึ่งมีผลทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจเกษตรได้ทราบข้อมูลการผลิต การตลาด และการเคลื่อนไหวของราคาสินค้า สามารถนำไปใช้วางแผนการผลิต และการตลาดได้

4. เพิ่มประสิทธิภาพการตลาด

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เป็นศูนย์กลางที่ผู้ซื้อ ผู้ขายจำนวนมากเข้ามาทำสัญญาซื้อขาย ซึ่งจะมีผลทำให้ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการหาแหล่งผู้ซื้อผู้ขาย นอกจากนี้ราคาที่เกิดขึ้นจากการซื้อขายเป็นไปตามกลไกแห่งราคา คือ ราคาที่เกิดขึ้นจากความต้องการซื้อ (อุปสงค์) และปริมาณการเสนอขาย (อุปทาน) ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองของผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจการเกษตร ตลอดจนมีกฎระเบียบที่แน่นอน สามารถดูแลและป้องกันการทุจริตในการซื้อขาย

5. ลดภาระการแทรกแซงของรัฐบาล

ในแต่ละปีรัฐบาลได้ใช้งบประมาณในการเข้ามาแทรกแซงตลาดเป็นจำนวนมาก เมื่อได้จัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าขึ้นมาแล้ว จะทำให้เกษตรกรได้รับราคาสินค้าที่เป็นไปตามกลไกแห่งราคา ซึ่งเป็นการลดภาระรัฐบาลในการเข้ามาแทรกแซงตลาด อันเป็นการประหยัดงบประมาณได้เป็นจำนวนมาก

3.3.4 กลุ่มบุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

ก. เกษตรกร

1) สามารถลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคา เกษตรกรสามารถที่จะเข้ามาขายในราคล่วงหน้าที่แน่นอน หรือกำหนดราคาขั้นต่ำสำหรับผลผลิตของตนได้ โดยสะท้อนจากสถานะความต้องการซื้อ และปริมาณการเสนอขายในตลาด

สามารถวางแผนการผลิตสินค้า หรือเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสม เพราะทราบระดับราคาในอนาคต

2) สามารถขอข้อมูลการผลิตและการค้า การตลาดภายในและต่างประเทศ หรือคำแนะนำต่างๆ ได้จากสมาชิกของตลาด

3) สำหรับเกษตรกร ที่ไม่ได้เข้ามาทำการซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าก็สามารถได้รับประโยชน์จากการทราบราคาในอนาคต 3 – 15 เดือนข้างหน้า ที่จะช่วยให้สามารถวางแผนการเพาะปลูก หรือจัดทำแผนการจำหน่ายของตนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งทราบข้อมูลข่าวสารสินค้าเกษตรได้จากสื่อต่างๆภายในประเทศได้อย่างรวดเร็ว

ข. ผู้ประกอบการโรงงานแปรรูปสินค้า

- 1) สามารถได้รับวัตถุดิบในการผลิตสินค้าในปริมาณและราคาที่แน่นอน
- 2) สามารถวางแผนการผลิตและการตลาดได้ล่วงหน้าอันจะมีผลให้ธุรกิจสามารถที่จะควบคุมต้นทุนการผลิต และสามารถพัฒนาแผนการตลาดระยะยาวได้

ค. ผู้ส่งออก

- 1) สามารถได้รับสินค้าที่จะส่งมอบกับต่างประเทศในปริมาณและราคาที่แน่นอน
- 2) สามารถวางแผนการผลิต การตลาด และการส่งออกได้ล่วงหน้า
- 3) ลดต้นทุนการเก็บสต็อกสินค้า

ง. นักลงทุน

- 1) สามารถเกร็งกำไรจากการลงทุนในอนาคต โดยกำไรจากการเปลี่ยนแปลงขึ้นลง หรือส่วนต่างของราคาในอนาคต

3.3.5 การคัดเลือกสินค้าเป้าหมายเพื่อซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

จากการศึกษาเบื้องต้นได้กำหนดประเภทสินค้าเป้าหมาย ได้แก่ กุ้งกุลาดำ, ข้าว, มันสำปะหลัง และยางพารา บริษัทที่ปรึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์สินค้าเป้าหมาย เสนอประเภทสินค้า และจัดลำดับสินค้าที่จะซื้อขายเป็นอันดับแรก ซึ่งช่วงแรกของการซื้อขาย คือ ยางแผ่นรมควันชั้นสาม และข้าวขาว 5 % สินค้าอื่นๆ จะนำเข้าสู่ซื้อขายในตลาดล่วงหน้า ทุก 6 เดือน ต่อหนึ่งรายการสินค้า ซึ่งสินค้าเป้าหมายต่อไปคือ กุ้งกุลาดำ และ มันสำปะหลัง

3.3.6 ความพร้อมของสินค้าข้าวในการเข้าสู่ตลาดล่วงหน้า

ความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดล่วงหน้าของสินค้าข้าว โดยพิจารณาจากสินค้าเกษตรที่จะนำมาซื้อขายในตลาดล่วงหน้าตาม พรบ. การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 จะต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (ก.ส.ล.) โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. สินค้าั้นราคามีความผันผวนค่อนข้างสูง
2. สินค้ามีการจัดชั้นคุณภาพได้
3. มีข้อมูลข่าวสารการผลิตและการค้าที่ดี
4. สินค้ามีการซื้อขายในตลาดจำนวนมาก
5. การซื้อขายจะ ไม่มีการควบคุมจากรัฐบาล
6. สินค้าสามารถเก็บไว้ได้นาน

เมื่อพิจารณาถึงราคาที่มีความผันผวนค่อนข้างสูง จากผลการศึกษเกี่ยวกับศักยภาพของสินค้าเกษตรของปวดี ได้เปี่ยม (Daipium, 1998) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความแปรปรวนของราคาข้าวขายส่งรายเดือนที่ตลาดกรุงเทพฯและราคาข้าวรายเดือนของสหรัฐอเมริกา พบว่ามีความแปรปรวนของราคาข้าวขาว 25% และข้าวหักเอวันอยู่ที่ 19.65% และ 21.11% ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าความแปรปรวนของราคาข้าวของสหรัฐอเมริกา ซึ่งอยู่ระหว่าง 18 –19%

ด้านการจัดชั้นคุณภาพของข้าว เนื่องจาก การจัดทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะต้องมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสากล ข้าวสามารถจัดชั้นคุณภาพได้ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีการกำหนดมาตรฐานสินค้าโดยกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเรียกว่า “ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องมาตรฐานสินค้าข้าว พ.ศ. 2540” โดยข้าวขาว 5 % สามารถใช้เป็นฐานวัตถุดิบในการปรับปรุงเป็นข้าวขาวชนิดต่างๆ ได้ คือ ข้าวขาว 100 % ชั้นสอง หรือข้าวขาว 10 % ได้ง่าย ข้าวขาว 5 % มีมาตรฐานที่ชัดเจนตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ปี 2540 ดังนั้นจึงสามารถใช้เป็นตัวแทนของข้าวชนิดอื่นๆในการประกันความเสี่ยงได้ (www.afet.or.th/productriceoverview.php , 2547)

ข้าวเป็นสินค้าที่มีการผลิตมาก โดยการผลิตของประเทศไทยสูงถึง 568.1 ล้านตันข้าวเปลือกในปีการเพาะปลูก 2545/46 และสามารถทำการผลิตได้เป็นอันดับที่ 6 ของโลก (USDA, 2546) รวมถึงมีความต้องการในตลาดสูง โดยประเทศไทยสามารถทำการส่งออกได้เป็นอันดับ 1 ของโลก สามารถเก็บรักษาได้นาน เนื่องจากมีคลังสินค้า และยุ้งฉางทั้งสิ้น 7,411 แห่ง ความจุรวม 5,007,250.4 ตัน (ตาราง 3.2)

ตาราง 3.2 สรุปจำนวนและความจุของไซโล คลังสินค้า และยุ้งฉางสำหรับข้าว

ประเภท	จำนวน (แห่ง)	ความจุรวม (ตัน)
ไซโล	19	728,688.0
คลังสินค้า	95	3,604,400.4
ยุ้งฉาง	7,297	674,162.0
รวม	7,411	5,007,250.4

ที่มา: สำนักส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ กรมการค้าภายใน พ.ศ.2544

ในด้านการซื้อขายข้าวในตลาดล่วงหน้าจะไม่มีการควบคุมโดยรัฐบาล เนื่องจากตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (ก.ส.ล.) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการวางนโยบาย การส่งเสริมและพัฒนา

ตลอดจนกำกับดูแลการซื้อขายล่วงหน้า และการประกอบธุรกิจเกี่ยวข้องกับการซื้อขายล่วงหน้า จะช่วยให้วิธีการตลาดของข้าวมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เพราะจะช่วยลดค่าใช้จ่ายทางการตลาด เนื่องจากวิธีการตลาดเดิมต้องผ่านคนกลางเป็นจำนวนมาก

ตาราง 3.3 การเปรียบเทียบข้อกำหนดการซื้อขายข้าวระหว่างตลาดล่วงหน้าในประเทศไทย กับตลาดล่วงหน้า Chicago Board of Trade

ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้าในประเทศไทย	ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้าใน The Chicago Board of Trade
1. ข้อกำหนดของสินค้า (commodity specifications) ข้าวขาว 5 % ตามประกาศของกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง มาตรฐานสินค้าข้าวขาว พ.ศ. 2540 โดยให้บรรจุเป็นกระสอบป่านใหม่ น้ำหนักสุทธิ กระสอบละ 100 กิโลกรัม	1. ข้อกำหนดของสินค้า (commodity specifications) -ข้าว U.S. NO 2 หรือข้าวเปลือกเมล็ดยาว (better long grain rough rice) ตามมาตรฐานของ United States Department of Agriculture (U.S.D.A.)
2. เดือนที่ครบกำหนดส่งมอบ (Delivery Months) ให้มีการซื้อขายข้าวขาว 5% ล่วงหน้าเพื่อส่งมอบ เดือนเว้นเดือน โดยใช้เดือนคู่ คือ เดือน กุมภาพันธ์ เมษายน มิถุนายน สิงหาคม ตุลาคม และธันวาคม สัญญาที่มีระยะเวลาไม่เกิน 18 เดือน โดยวันที่เริ่มซื้อขายให้เป็นไปตามที่ตลาดประกาศกำหนด	2. เดือนที่ครบกำหนดส่งมอบ (Delivery Months) สัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะทำการส่งมอบในเดือน กันยายน พฤศจิกายน มกราคม มีนาคม พฤษภาคม กรกฎาคม ของแต่ละปี
3. หน่วยการซื้อขาย (Trading Unit) หนึ่งหน่วยการซื้อขาย เท่ากับ จำนวน 20,000 กิโลกรัม (20 เมตริกตัน)	3. หน่วยการซื้อขาย (Trading Unit) หนึ่งหน่วยการซื้อขายเป็น 2,000 hundred weight หรือ 200,000 ปอนด์

ตาราง 3.3 (ต่อ)

ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้า ในประเทศไทย	ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้าใน The Chicago Board of Trade
<p>4. ช่วงของราคา (Minimum Price Fluctuation or One Tick) ขั้นอัตราขึ้นลงของราคา เท่ากับ 0.01 บาท (1 สตางค์) ต่อ 1 กิโลกรัม หรือ 10 บาท ต่อ 1 เมตริกตัน (200 บาท ต่อ 1 หน่วยการซื้อขาย)</p>	<p>4. ช่วงของราคา (Minimum Price Fluctuation or One Tick) ช่วงราคาเสนอซื้อ เสนอขาย มีช่วงห่าง 0.0005 เหรียญสหรัฐต่อ หนึ่ง hundred weight</p>
<p>5. อัตราการขึ้นลงของราคาสูงสุดประจำวัน (Daily Price Limits) ห้ามมิให้ทำการซื้อขายในราคาที่สูงกว่า หรือ ต่ำกว่า ราคาปิดของวันก่อน เป็นจำนวน 0.50 บาท(50 สตางค์) ต่อ 1 กิโลกรัม (10,000 บาท ต่อ 1 หน่วยการซื้อขาย) ยกเว้นใน 2 วันซื้อขายสุดท้าย มิให้นำข้อนี้มาใช้บังคับ</p>	<p>5. อัตราการขึ้นลงของราคาสูงสุดประจำวัน (Daily Price Limits) ห้ามมิให้ทำการซื้อขายในราคาที่สูงหรือต่ำกว่าราคาปิดวันก่อน เป็นจำนวน 0.50 เหรียญสหรัฐ ต่อหน่วยการซื้อขาย (hundred weight)</p>
<p>6. เพดานการถือครองของข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้า (Position Limits) ห้ามบุคคลใดถือครอง (ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม) ข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าที่ครบกำหนดส่งมอบในเดือนใดเดือนหนึ่ง หรือทุกเดือนรวมกันสุทธิ (Net) เกิน 200 หน่วยการซื้อขาย หรือ 150 หน่วยการซื้อขาย สำหรับเดือนครบกำหนดส่งมอบ</p>	<p>6. เพดานการถือครองของข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้า(Position Limits) ห้ามการถือครองสัญญาเกิน 1,000 สัญญา หรือ ไม่เกิน 500 Net equivalent contracts</p>

ตาราง 3.3 (ต่อ)

ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้าในประเทศไทย	ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้าใน The Chicago Board of Trade
<p>9. การหยุดการซื้อขาย (Termination of Futures Trading) ในช่วง 7 วันทำการสุดท้ายของเดือนที่ครบกำหนดส่งมอบ มิให้ซื้อขายตามข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้าที่ครบกำหนดส่งมอบของเดือนนั้น</p>	<p>9. การหยุดการซื้อขาย (Termination of Futures Trading) ไม่มีการซื้อขายในช่วง 7 วันทำการสุดท้ายในเดือนส่งมอบสินค้า</p>
<p>10. ขั้นตอนการส่งมอบสินค้า (Delivery -- Intake Procedures)</p> <p>10.1 ในการปฏิบัติตามข้อตกลงฯ ให้ผู้ขายส่งมอบ ข้าวขาว 5 % ตามข้อ 2. หรือที่ดีกว่า ณ คลังสินค้าที่ตลาดรับรอง โดยการส่งมอบข้าวขาวที่มีคุณภาพดีกว่า จะไม่ได้รับส่วนเพิ่มราคาใด ๆ จุดส่งมอบตามข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้า (Par Delivery Point) ให้ส่งมอบสินค้า ณ คลังสินค้าที่ตลาดให้การรับรอง ซึ่งตั้งอยู่ในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เท่านั้น</p>	<p>10. ขั้นตอนการส่งมอบสินค้า (Delivery -- Intake Procedures)</p> <p>10.1 การส่งมอบข้าวจะทำที่คลังสินค้าที่ตั้งอยู่ใน Arkansas โดยมีที่ตั้งดังนี้ Craighead , Jackson , Poinsett , Cross , St.Fransis , Lonoke ,Prairie ,Monroe,Jefferson,Arkansas and Desha และ ไม่อนุญาตให้ทำการส่งมอบข้าว นอกเหนือจากรายชื่อนี้</p>

ตาราง 3.3 (ต่อ)

ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้า ในประเทศไทย	ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้าใน The Chicago Board of Trade
<p>10.2 จำนวนส่งมอบตามข้อตกลงฯ (Par Delivery Unit) ให้ส่งมอบข้าวขาว 5 % จำนวน 20 เมตริกตันต่อ 1 ข้อตกลงการซื้อขายล่วงหน้า ทั้งนี้ ห้ามมิให้ผู้ขายส่งมอบสินค้า 1 หน่วยการซื้อขาย มากกว่า 1 แห่ง และ 1 ใบรับสินค้า</p> <p>10.3 การรับรองคุณภาพและปริมาณสินค้าที่ส่งมอบ (Quality and Quantity Verification for Intaken Commodities) ให้ผู้ให้บริการตรวจสอบคุณภาพสินค้า (Surveyor) ที่ขึ้นทะเบียนกับตลาดและที่คลังสินค้า แต่งตั้ง เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพและปริมาณสินค้าที่ส่งมอบ</p> <p>10.4 วันส่งมอบ (Delivery Dates) ผู้ขายต้องส่งมอบสินค้าในระหว่าง 7 วันทำการสุดท้ายของเดือนที่ครบกำหนดส่งมอบ และให้ถือวันที่ระบุไว้ในใบรับสินค้า เป็นวันส่งมอบ ทั้งนี้ ผู้ขายอาจส่งสินค้าเข้าคลังสินค้านล่วงหน้า ได้ก่อนไม่เกิน 7 วัน นับจากวันที่ระบุในใบรับสินค้า</p>	<p>10.2 จำนวนส่งมอบตามข้อตกลงฯ (Par Delivery Unit) ส่งมอบข้าวจำนวน 2,000 hundred weight (200,000 pond) อนุญาติให้นำหนักแปรผันได้ 1%</p> <p>10.3 วันส่งมอบ (Delivery Dates) สำหรับเดือนส่งมอบ มกราคม , มีนาคม , พฤษภาคม , กรกฎาคม , กันยายน และ พฤศจิกายน การส่งมอบสินค้าของผู้ขายจะทำได้ในวันทำการใดก็ได้ภายในเดือนส่งมอบนั้น โดยผู้ที่ทำการขายจะเป็นผู้กำหนด แต่ต้องไม่ช้ากว่าวันทำการสุดท้ายของเดือนส่งมอบนั้น</p> <p>10.4 การส่งมอบเอกสาร (Delivery of Warehouse Receipt) ใบรับมอบสินค้าจะมีรายละเอียดดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ลงชื่อรับรองโดยผู้ที่ทำการส่งมอบ (2) ทำเครื่องหมาย "INSURED" (3) ระบุค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสินค้า (4) ระบุการต่อรอง (5) ลงทะเบียนรับรองโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายลงทะเบียน (6) ระบุคลังสินค้าที่เก็บรักษาสินค้า (7) ระบุคุณภาพข้าว , ฤดูกาลเก็บเกี่ยว และคุณภาพการเก็บรักษาข้าวเปลือก

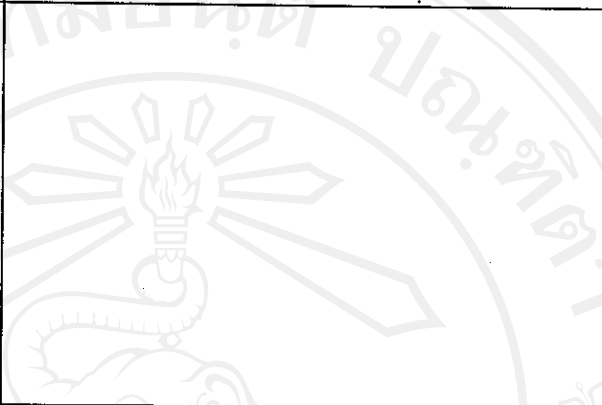
ตาราง 3.3 (ต่อ)

ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้า ในประเทศไทย	ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้าใน The Chicago Board of Trade
<p>10.5 การส่งมอบเอกสาร (Delivery of Warehouse Receipt) การส่งมอบสินค้า จะเสร็จสมบูรณ์ เมื่อผู้ขายได้ส่งมอบใบรับสินค้า (Warehouse Receipt) ให้แก่ผู้ซื้อ ภายในวันทำการสุดท้ายของเดือนที่ครบกำหนดส่งมอบ โดยใบรับสินค้าที่มอบให้แก่ผู้ซื้อต้องออกโดยคลังสินค้าที่ตลาดรับรอง และต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ชื่อคลังสินค้า (2) ปริมาณสินค้าที่ขนเข้าคลังสินค้า (3) วันที่ที่ระบุในใบรับสินค้า ซึ่งต้องตรงกับวันที่ผู้ขายส่งมอบใบรับสินค้าให้กับผู้ซื้อ หรือก่อนหน้านั้นหนึ่งวัน (4) ชื่อความว่าข้าวที่ส่งมอบตรงตามข้อกำหนดของสินค้าในข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้า (5) ชื่อผู้รับสินค้า ซึ่งต้องตรงกับชื่อผู้ซื้อที่สำนักหักบัญชีจับคู่ให้ (6) เลขที่ใบรับสินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนกับนายทะเบียนของตลาดฯ หากผู้ขายส่งมอบใบรับสินค้า ไม่ตรงกับที่กำหนดไว้ข้างต้น ให้ถือว่ายังมิได้ส่งมอบสินค้าเสร็จสมบูรณ์ และหากผู้ขายมิได้ดำเนินการดังกล่าว ภายในกำหนดเวลาตามวรรคแรก ให้ถือว่าผิดนัดการส่ง 	<p>(8) ทำการระบุว่าเปลือกที่ทำกรส่งมอบได้มาตรฐานตามที่ CBOT กำหนดในเรื่องของความเสียหายจากความร้อน (heat-damaged) , ระดับความปนเปื้อน (stained) และ lightly stained kernels</p> <p>10.5 การบรรจุ (Storage) จะทำการบรรจุในถังปกติของคลังสินค้าโดยจะบรรจุข้าวเปลือก หนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งฤดูกาลผลิตก็ได้ในข้าวคุณภาพเท่ากัน</p> <p>10.6 การลงทะเบียนเพื่อรับใบรับมอบสินค้า (Registration of warehouse receipts) การลงทะเบียนกับคลังสินค้าในส่วนของข้าวเปลือกมีรายละเอียดดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) คลังสินค้าที่ทำกรส่งสินค้าจะมีนายทะเบียนเพื่อทำการลงทะเบียนคอยบริการในการออกใบรับมอบสินค้า (2) กรณีการส่งมอบในวันสุดท้ายของเดือนส่งมอบ โดยปกติทำการลงทะเบียนที่คลังสินค้าก่อน 1.00 p.m. แต่ในวันสุดท้ายของการส่งมอบจะลงทะเบียนก่อน 4.00 p.m. และหากวันส่งสุดท้ายของการส่งมอบตรงกับวันสุดท้ายของวันทำการให้ทำการลงทะเบียนก่อน 3.00 p.m.

ตาราง 3.3 (ต่อ)

ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้า ในประเทศไทย	ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้าใน The Chicago Board of Trade
<p>10.6 ค่าใช้จ่าย (Costs and Due Payables by Sellers) ผู้ขายต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการขนถ่ายสินค้าเข้าคลังสินค้ารับรอง ตามอัตราที่ตลาดประกาศกำหนด</p>	<p>(3) นายทะเบียนที่ทำการลงทะเบียนจะทำการจ่ายประจำสัปดาห์เพื่อแสดงจำนวนที่ออกใบรับส่งสินค้าภายใน 4.00 p.m. ของวันทำการสุดท้ายของสัปดาห์</p>
<p>11. ขั้นตอนการรับมอบ (Delivery – Load Out Procedures)</p> <p>11.1 เมื่อผู้ซื้อได้รับใบรับสินค้า (Warehouse Receipt) จากผู้ขายแล้ว ให้ถือว่าสินค้าตามใบรับสินค้านั้น เป็นของผู้ซื้อที่มีชื่อเป็นผู้รับสินค้าในใบรับสินค้า และผู้ซื้อนั้น จะต้องรับมอบสินค้า ณ คลังสินค้าที่กำหนดไว้ในใบรับสินค้า ภายใน 7 วันนับจากวันที่ระบุในใบรับสินค้า</p> <p>11.2 ในการขนส่งสินค้าออกจากคลังสินค้า ผู้ซื้อต้องแจ้งความประสงค์กับคลังสินค้าล่วงหน้า 2 วัน ก่อนวันรับสินค้า โดยต้องทำความตกลงกับคลังสินค้า ถึงเวลาที่สะดวกในการรับ สินค้า</p> <p>11.3 การรับรองคุณภาพและปริมาณสินค้าที่รับมอบ (Quality and Quantity Verification for Loaded - Out Commodities) ให้ผู้ให้บริการตรวจสอบคุณภาพสินค้า (Surveyor) ที่ขึ้นทะเบียนกับตลาดและที่คลังสินค้าแต่งตั้ง เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพและปริมาณสินค้าที่รับมอบ</p>	<p>11. ขั้นตอนการรับมอบ (Delivery – Load Out Procedures)</p> <p>การส่งมอบจะทำโดยขึ้นกับน้ำหนักของข้าวเปลือกที่จะทำการส่งมอบว่าพาหนะที่เหมาะสมกับการขนส่งจะเป็นอะไร โดยค่าธรรมเนียมนำสินค้าออกจะไม่เกิน 22.222 cent per cwt. และการขนส่งสินค้าออกจะต้องภายในระยะเวลาไม่เกิน 3 วันทำการนับจากวันที่ได้ทำการเริ่มต้นขนออกจากคลังสินค้า</p> <p>เมื่อสินค้าออกจากคลังสินค้าผู้ควบคุมคลังสินค้าจะรับชำระค่าเงินจากผู้ซื้อเป็นเงินสดหากกรณีที่ข้าวที่ทำการขนออกไปมีจำนวนเกินกว่าที่ระบุในใบรับมอบสินค้าและในทางตรงข้ามหากข้าวในขนส่งออกไปมีจำนวนน้อยกว่าระบุไว้ในใบรับมอบสินค้าผู้ควบคุมโกดังจะต้องทำการจ่ายเงินให้กับผู้ซื้อ และทั้งผู้ซื้อและผู้ควบคุมโกดังสินค้าจะทำการตรวจสอบคุณภาพข้าวและจำนวนข้าว หากมีความเห็นที่ไม่ตรงกันจะทำการทดสอบข้าวโดย Federal Grain Inspection Service</p>

ตาราง 3.3 (ต่อ)

ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้า ในประเทศไทย	ข้อกำหนดของการซื้อขายข้าวตลาดล่วงหน้าใน The Chicago Board of Trade
<p>11.4 ค่าใช้จ่าย (Costs and Due Payables by Buyers) ผู้ซื้อต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการขนถ่ายสินค้าออกจากคลังสินค้ารับรอง โดยคลังสินค้าจะต้องแจ้งให้ผู้ซื้อทราบค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นการล่วงหน้า โดยให้เป็นไปตามอัตราที่ตลาดประกาศกำหนด</p>	

ที่มา : สรุปรจาก www.afet.or.th และ www.cbot.com